

релігійних організацій на підставі укладення таких цивільно-правових договорів, як купівля-продаж, міна, поставка.

Серед релігійних організацій досить поширеним джерелом формування майна є пожертвування майна громадянами, організаціями або передача його державою. До цього джерела можна віднести як добровільні внески засновників, так і добровільні пожертвування фізичних чи юридичних осіб будь-якій релігійній організації. Пожертвування можуть мати і цільовий характер, визначатися окремими особами, відповідною програмою чи конкретною вказівкою ними особами на мету використання майна. Так, пожертвування з конкретним призначенням, у більшості випадків на користь релігійних організацій, здійснюються юридичними особами. При цьому цілі використання пожертвованого майна пов'язані з відновленням нерухомості релігійних організацій. До джерел формування права власності на майно релігійних організацій можна віднести і доходи цих організацій, які вони одержують у результаті здійснення культурно-освітньої діяльності, а саме: проведення виставок, семінарів, організації паломницьких поїздок; освітньої, видавничої діяльності.

Релігійні організації у порядку, визначеному чинним законодавством, мають право для виконання своїх статутних завдань засновувати видавничі, поліграфічні, реставраційно-будівельні, сільськогосподарські та інші підприємства, а також добродійні заклади (притулки, інтернати, лікарні тощо), яким надаються права юридичної особи.

Викладене дозволяє зробити висновок, що, майнові права релігійних організацій — це сукупність речових та зобов'язальних прав, закріплених у законі або договорі і виражають ставлення релігійної організації до майна, яке використовується для досягнення статутних цілей.

СЕВЕРОВА Є. С.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного права, кандидат юридичних наук, доцент

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА СТВОРЕННЯ НЕБЕЗПЕКИ ЗАПОДІЯННЯ ШКОДИ

В цивільному праві України відшкодування шкоди, як правило, є формою відповідальності за правопорушення, тобто за виновне завдання шкоди.

Разом із тим, іноді така виновна поведінка не призводить безпосередньо до завдання шкоди, а лише створює небезпеку її заподіяння,

тим не менш має негативні наслідки. Слід зазначити, що кваліфікація подібних неправомірних дій на практиці, як правило, не знаходить правильного вирішення, оскільки виникаючі при цьому правовідносини є новими для сучасного законодавства і практику вирішення подібних спорів не можна вважати усталеною. Тому дослідження змісту та суті зазначених зобов'язань надасть можливість визначити їх місце та роль в системі зобов'язань, запропонувати шляхи вирішення проблем судової практики розв'язання таких спорів.

Про виключну важливість таких інтересів, як здоров'я, життя людини, майно фізичної та юридичної особи і необхідність їх захисту на більш ранньому ступені — шляхом запобіганням заподіяння шкоди, ніж подолання її шкідливих наслідків, неодноразово зверталось увагу в юридичній літературі (Харитонов Е. О., Васькин В. В. Возмещение вреда, понесенного при предотвращении вреда, грозящего объектам природы // Проблемі укрєплення демократии, законности и правопорядка // Сб.науч.трудов, Куйбышев, 1984, с.38—42). На теперішній час вирішенням такого питання стала ст. 1163 ЦК, відповідно до якої фізична особа, життю, здоров'ю або майну якої загрожує небезпека, має право вимагати її усунення від того, хто її створює.

Питання, які потребують з'ясування, у першу чергу, полягають у визначенні того, чи можна вважати таке зобов'язання деліктним, і саме від його вирішення залежить можливість застосування норм про відшкодування шкоди поряд із спеціальними нормами Глави 81 ЦК, та чи є наявність шкоди умовою відповідальності, оскільки відсутність чіткого розмежування у підставах відповідальності призводить до їх фактичного ототожнення.

Шкода є першою та необхідною умовою цивільно — правової відповідальності за завдання шкоди і в загальному вигляді визначається як наслідок посягання на суспільні відносини та порушення охоронюваних законом прав та інтересів держави, організацій та громадян (Малеин Н. С. Возмещение вреда, причиненного личности. М., 1965, с. 5). Для виникнення зобов'язань з відшкодування шкоди наявність фактичної шкоди, є безумовним та обов'язковим, водночас про фактичну шкоду як умову виникнення зобов'язань про створення небезпеки заподіяння шкоди говорити безспірно важко, оскільки сам зміст зобов'язання свідчить про виникнення відповідальності лише за загрозу її виникнення. На користь такої думки свідчить історична суть такого виду зобов'язань та їх мета — запобігання порушенню, а також нормативне визначення їх місця як окремих зобов'язань в главі Цивільного кодексу, які передують власно зобов'язанням із відшкодування шкоди, окремо.

Водночас законодавчо питання наявності шкоди як підстави відповідальності за створення небезпеки вирішено, на наш погляд, невдало,

що дає підстави для двоякого тлумачення змісту статті та на практиці призводить до ототожнення підстав відповідальності, а відсутність фактичних шкідливих наслідків неправомірної поведінки тлумачаться як підстава для звільнення від відповідальності, хоча саме створення загрози вже є підставою такої.

З огляду на викладене, уявляється правильним вважати, що фактичні негативні наслідки не є умовою відповідальності, для виникнення зазначених зобов'язань достатньо діяння без урахування фактичного шкідливого результату, доведенню підлягає факт ймовірності його завдання.

Аналіз норм права дозволяє стверджувати, що протиправна поведінка особи, яка створила таку небезпеку завдання шкоди є обов'язковою умовою відповідальності, при цьому на наш погляд, з теоретичної та практичної точки зору як умова відповідальності вона не викликає питань.

Причинний зв'язок є умовою виникнення зобов'язань, однак незважаючи на наявність усталеної уяви про його зміст, у цих зобов'язання є особливості, на які в літературі зверталася увага, зокрема про наявність у цьому випадку «подвійного» причинного зв'язку: по — перше, зв'язку між протиправною дією або бездіяльністю особи і виникненням загрози благу, яке охороняється законом, по-друге, зв'язку між створеною загрозою і шкодою, що виникла в потерпілого (Цивільний кодекс України. Коментар/за ред.Є. О. Харитонова, О. М. Калітенко. — Х.: Одісей, 2003, с.752). Проте питання про те, чи є обов'язковою умовою наявності шкоди є спірним, а сучасна правова конструкція статті однозначної відповіді на це питання не надає, що не сприяє усталеності практики вирішення спорів.

На думку деяких авторів, цивільний кодекс свідчить про те, що до елементів зазначених зобов'язань не входить вина як суб'єктивний чинник і для виникнення відповідальності за створення небезпеки (загрози) достатньо встановлення об'єктивного факту — «створення небезпеки (загрози)» (Кодифікація приватного (цивільного) права України /за ред.А. Довгерта. — К.: Укр.центр правн. Студій, 2000, с.261; Цивільне право: підручник: у 2 т. / В. І. Борисова, Л. М. Баранова, Т. І. Бегова та ін.; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького — Х.: Право. — 2011. — Т. 2 — с.714).

Дійсно, аналіз норм ст. 1163 ЦК свідчить про відсутність вимог про усвідомлення особою будь — яким чином неправомірності власної поведінки як умови відповідальності, однак таке буде логічним у разі настання негативних випадків лише внаслідок створення небезпеки завдання шкоди. Водночас у разі завдання фактичної шкоди (п. 2ч. 1ст. 1164 ЦК) питання вини буде обставиною, яка має враховуватися для можливості

покладання на особу відповідальності, і в цьому випадку питання про вину як умову не буде однозначним.

Підбиваючи підсумки, можна констатувати, що окремі положення зазначених зобов'язань потребують на законодавче уточнення, зокрема, про наявність фактично завданої шкоди як умови виникнення зобов'язання, а також чіткого законодавчого розмежування зазначених зобов'язань порівняно із зобов'язаннями про відшкодування шкоди, оскільки нечітка правова конструкція піддає сумніву доцільність їх відокремлення у самостійний вид зобов'язань, що також не сприяє усталеній судовій практиці.

ТОКАРЕВА В. О.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного права, кандидат юридичних наук, доцент

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВІДНОСИН ГАЛЕРЕЇ З АВТОРОМ

Праця художника є особливою, а одержуваний творчий продукт має свою специфіку. Існують різні художники залежно від техніки і особливостей малювання: графіки, живописці, оформлювачі, ілюстратори, художники кіно, мультиплікатори, фотохудожники, карикатуристи, художники мініатюрного живопису, проектувальники костюмів, декорацій, реставратори, стилісти та інші. Твір художника (картина, скульптура) відрізняє його унікальні властивості, який створений творчою працею автора, містить інформацію, бачення самого художника і нерозривно пов'язано з особистістю художника, його досвідом, переживаннями, внутрішнім світом. Для діяльності художника характерні здатність створювати «товар», незалежність процесі створення, самостійність у встановленні термінів створення твору (в останньому випадку свобода діяльності художника може обмежуватися договором, наприклад договором авторського замовлення, в якому буде передбачено відповідний строк). Результати праці художника мають особливий характер. Вартість матеріалів, праці та інші витрати, понесені у процесі створення «товару», в сотні, тисячі разів перевищують вартість готового твору, яка в ідеальному випадку з часом продовжує зростати (Амелина К. Е., Черняк А. С. Продюсерский договор с художником: правовая природа и содержание // Евразийский Юридический Журнал. — № 11(54). — 2012.)

Цивільний кодекс України містить ст. 1112 яка передбачає укладення із автором договору про створення за замовленням і використання